

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। इन्द्रः। त्रिष्टुप् ।

भूय इद्विवृधे वीर्यायै एकौ अजुर्यो दयते वसूनि।

प्र रिरिचे दिव इन्द्रः पृथिव्या अर्धमिदस्य प्रति रोदसी उभे ॥ ६.०३०.०१

भूयः- पुनः। वीर्याय- पराक्रमाय। एकः- असहायः। अजुर्यः- जरारहितः। ववृधे। वसूनि- सम्पदः। दयते- यच्छति। दिवः पृथिव्याः- द्यावापृथिव्योः। इन्द्रः। प्र रिरिचे- अतिरिच्यते। अस्य- एतस्येन्द्रस्य। उभे रोदसी- द्यावापृथिव्यौ। अर्धमित्- एकांश एव। प्रति- स द्यावापृथिव्योः प्रतिनिधिर्भवति ॥१॥

अधा मन्ये बृहदसुर्यमस्य यानि दधार नकिरा मिनाति।

दिवेदिवे सूर्यो दर्शतो भूद्वि सद्धान्युर्विया सुक्रतुर्धातु ॥ ६.०३०.०२

अध- अथ। अस्य- एतस्येन्द्रस्य। बृहत्- महत्। असुर्य- बलम्। मन्ये- चिन्तये। यानि। नकिः- न कोपि। दधार- आधारयत्। न मिनाति- न हिनस्ति। दिवेदिवे- प्रतिदिनम्। सूर्यः। दर्शतः- दर्शनीयः। भूत्- भवति। उर्विया- विस्तीर्णानि। सद्धानि- स्थानानि। सुक्रतुः- शोभनप्रज्ञ इन्द्रः। धात्- धारयति ॥२॥

अद्या चिन्नू चित्तदपौ नदीनां यदाभ्यो अरदो गातुमिन्द्र।

नि पर्वता अन्नसदो न सेदुस्त्वया दृहानि सुक्रतो रजांसि ॥ ६.०३०.०३

अद्य चित्- अस्मिन् दिनेपि। नु चित्- ह्यः अपि। नदीनां अपः प्रेरयसि। आभ्यः- अद्भ्यो मूलशक्तिधाराभ्यः। इन्द्र। गातुम्- मार्गम्। अरदः- अलिखः। पर्वताः- गिरयः। अन्नसदः- अन्नभक्षकाः। न- इव। नि सेदुः- निषेदुः। सुक्रतो- शोभनप्रज्ञ। रजांसि- लोकाः। दृहानि- दृढा अभवन् ॥३॥

सत्यमित्तन्न त्वावाँ अन्यो अस्तीन्द्र देवो न मर्त्यो ज्यायान्।

अहन्नहिं परिशयानमर्णोऽवासृजो अपो अच्छा समुद्रम् ॥ ६.०३०.०४

इन्द्र । देवो मर्त्यो वा । न । त्वावान्- त्वत्तः । ज्यायान्- श्रेष्ठतरः । अस्ति । तत् । सत्यम् । इत्-
एव । परिशयानम्- मेधायामप्रज्ञाख्यबिले स्थितम् । अहिम्- सर्पभूतं वृत्रम् । अहन्- अनाशयः ।
अर्णः- जीवोदकम् । आवासृजः- आवरणाद्विमोचितवान् । समुद्रम्- अर्णवं हृदयसमुद्रम् । अच्छ-
अभिलक्ष्य । अपः- जीवोदकानि प्रेरितवान् ॥४॥

त्वमपो वि दुरो विषूचीरिन्द्र दृळ्हमरुजः पर्वतस्य।

राजाभवो जगतश्चर्षणीनां साकं सूर्यं जनयन्द्यामुषासम् ॥ ६.०३०.०५

त्वम् । दुरः- आवृताः । अपः- मूलशक्तिधाराः । विषूचीः- विविधगतीर्यथा भवन्ति तथा । वि-
व्यसृजः । पर्वतस्य- मेघगिर्युपलक्षितजडस्य । दृळ्हम्- दाढ्यम् । अरुजः- अभाङ्गीः । साकम्-
युगपदेव । सूर्यं- सवितारमात्मानम् । उषासम्- प्रभातीं विद्याम् । द्याम्- नभश्चिदाकाशम् । जनयन् ।
जगतः- लोकसम्बन्धिनः । चर्षणीनाम्- प्रजानाम् । राजा- स्वामी । अभवः- बभूविथ ॥५॥